

Preek over Daniël 1

- Schildwolde, 4 november 2015
- Kees van Dusseldorp
- dankdag

Liturgie middagdienst

votum en groet

Gz.148

geloofsbelijdenis (ppt)

Ps.117

gebed

lezen: Dan.1

kindermoment (ppt)

Gz.132:1,6

preek 'God is overal'

Ps.138:3,4

dankgebed,

afgesloten met Onze Vader (melodie Elly & Rikkert)

collecte

Gz.137:1

zegen

Liturgie avonddienst:

Ps.117 (intochtslied)

votum en groet

zingen: Apostolische Geloofbelijdenis bewerking AE de Groot

gebed

lezen: Dan.1:1-21

Ps.65:4,5,6

Preek 'God is overal'

Ps.138:3,4

dankgebed,

aansluitend Onze Vader (Gz.181d)

collecte

Gz.137

zegen

Gemeente van de Here Jezus Christus.

**** danken met open ogen?**

Handen vouwen, ogen dicht! Dat is in onze cultuur de meest gebruikelijke houding om te bidden. Als teken van concentratie op God. Niet afgeleid door de prikkels om je heen. Niet afgeleid door de wereld. Zodat je rust vindt om met de Heer te spreken.

Handen vouwen, ogen dicht. Daar begint het direct ook te knagen. Want kun je nog danken als je je ogen open houdt? Zeker, je ziet de vele mogelijkheden die de Heer je geeft. Je ziet rooiers op het veld en groenten in de winkel, je ziet mensen aan het werk en kinderen aan het spelen, je ziet huizen en wegen, winkels en bedrijven. Redenen genoeg om te danken.

Maar als je ogen open houdt, zie je ook de andere beelden. Mensen met zorg over werk of inkomen, mensen met spanning over ziekte en behandeling, ouderen die zich eenzaam voelen, kinderen uit gebroken gezinnen, echtparen die elkaar niet verdragen. Je ziet vluchtelingen met volle tassen op het station van Groningen. Je ziet de beelden die horen bij de Dorcas voedselactie voor de armsten in Oost-Europa en Afrika.

Hoe kan ik nog danken voor welvaart en zegeningen die ik ontvang? Wordt dat danken niet erg egoïstisch? Hoe echt klinkt de dankbaarheid van rijke mensen? En hoe moeten aangeslagen, eenzame en zieke mensen vandaag danken?

Toch wil ik het leren. Danken als de vluchtelingen die in hun kamp bij Calais van sloop-hout ook een kerkje bouwden. Danken als Asia Bibi, de christenvrouw uit Pakistan, die al vijf jaar gevangen zit, maar toch vol geloof is en haar bezoekers bemoedigt. Ik wil leren danken als de mensen in Kenia, die blij zijn met elkaar. Hun dankbaarheid kent een geheim, dat kennelijk niet afhankelijk is van voorspoed en welvaart. Als ik dat geheim ken, dan krijgt ook mijn danken een andere klank. Ook al ben ik rijk, dan wordt mijn danken echt en warm. Dan wordt dankbaarheid mijn levenshouding. Zo wil ik leren danken. Ook met open ogen kun je danken.

**** dat betekent dat ik op God moet letten**

Danken hoort bij geloven. Wie God kent, die raakt de dankbaarheid nooit definitief kwijt. Soms in royale woorden en met grote giften aan anderen. Soms met meer magere woorden en met aanvaarding van hulp van anderen. Maar toch: danken hoort bij geloven. 'Dankt onder alles' schreef de apostel Paulus in een van zijn brieven.

Danken hoort bij geloven. Je wordt een dankbaar mens, als je God leert kennen door Jezus Christus. Hij verbindt rijke en arme mensen aan elkaar. Hij verbindt werkelozen en directeurs aan elkaar. Hij verbindt mij aan vluchtelingen in Nederland, slachtoffers van aardbevingen in Afghanistan, aids-patiënten in Afrika en miljonairs in Amerika. Ik kan danken, zoals zij danken, als ik op God let. Zo raak je je verlegenheid met het danken kwijt. We beginnen bij God. En leren dan danken. Christelijk danken.

Daarom lezen we eerst uit de Bijbel en is er een preek, voordat we gaan danken. Want eerst willen we dankbaarheid leren. Zodat ons dankgebed een christelijke toonsoort

krijgt. Voordat we de handen vouwen en de ogen sluiten, openen we eerst ons hart voor God. We luisteren naar zijn Woord. Vandaag in de geschiedenis van Daniël. Daar zien we God bezig. En wie op God let, die wordt dankbaar. Als je de onbezorgd leven kunt. En als je niet weet hoe je de eindjes aan elkaar moet knopen. Als het leven voor je open ligt. En als je geen uitweg meer ziet. Je moet danken echt leren. Het geheim van gelovige dankbaarheid ligt niet in de positieve omstandigheden, maar in God. Laten we luisteren naar zijn Woord in het verhaal van Daniël.

** Daniël een speelbal voor de machten.

‘Hé jij daar ... en jij ... meekomen jullie! Ja alle vier! Op bevel van de koning.’ Uit een grote groep joden wordt Daniël uitgekozen. Met drie vrienden. Daniël is een slimme jongen: Hij is goed in rekenen, lezen en schrijven, maar ook goed in gymnastiek en allerlei andere vakken. Daarom wordt hij geselecteerd voor de elite-school van de koning. De deur van het paleis gaat voor hem open. Hij krijgt de kans van zijn leven. Om opgeleid te worden tot adviseur van de koning van Babel. Met een beetje geluk wordt dat het begin van een veelbelovende carrière. Vast geen hongerbaantje. Gefeliciteerd Daniël!

Ja, dat zou je zeggen. Maar het klopt niet. Het lijkt wel mooi, maar het is het niet. Daniël lijkt meer een bal die alle kanten op getrapt wordt. Hij is niet vrijwillig in Babel. Hij was juist slachtoffer. Geen vluchteling. Wel als joodse jongen in een vreemd land. Geroofd en meegenomen door de soldaten van Nebukadnezar. Op zijn 14^e uit het vaderland Israël gehaald en op transport gesteld, zonder de kans om te vluchten. Zo kun je als mens een speelbal zijn van grotere machten. Politieke machten, economische machten, natuurkrachten. Je hebt er geen invloed op en moet maar meedoen, goedschiks of kwaadschiks.

Dat is de menselijke kant. Maar hier ligt ook nog eens het oordeel van God onder. Omdat Israël niet naar de Heer luistert, trekt God zijn handen van hen af. Na veel waarschuwingen komt Gods toorn over het volk. Zijn oordeel wordt uitgevoerd door de soldaten uit Babel. Een deel van het volk vlucht naar Egypte. Een ander deel wordt meegenomen. En die jongens van 14 jaar? Ze hebben geen keus. Naar hen wordt niet geluisterd.

O ja, en dan is er nog zoiets leuks in Daniëls leven. Het klinkt heel aardig: je bent uitgekozen voor het speciale programma voor de besten van de besten. Maar vergis je niet: Het is ook een complete hersenspoeling. Ze krijgen ander *onderwijs*. In plaats van het onderwijs uit Gods wet, zullen ze nu de handboeken astrologie en magie moeten bestuderen. Ze krijgen ander *voedsel*. Om echter Babyloniërs van hen te maken, die een fijne keuken kunnen waarderen, van verfijnde cultuur kunnen genieten, en uiteraard eigentijds religieus zijn. Ze krijgen een andere *naam*. Hun mooie joodse namen, met verwijzing naar God, worden vervangen. Ze worden vernoemd naar de heidense goden. Zo is niet alleen Nebukadnezar bezig met zijn programma, maar is ook de duivel bezig om Israëls toekomst naar zijn hand te zetten. Feliciteer Daniël en zijn vrienden niet te snel. Zij zijn maar kleine jongetjes tussen de wereldrijken. Tieners voor wie de duivel zich het vuur uit de sloffen loopt. Een speelbal van hogere machten.

** maar God is overal

Dat is geen vrolijk verhaal. Het lijkt afgelopen met Gods volk. De tempel verwoest, de koningslijn van David afgebroken, het volk verspreid over de wereld. Israël wordt opge-

slokt in de onoverzichtelijke brei van de volken. Het tijdperk van de grote wereldmachten breekt aan. Gods volk heeft geen eigen gezicht meer.

Maar God is overal! Hij regeert. Niet alleen in Israël, maar ook in Babel. Dwars door alle verschuivingen heen blijft Hij de leiding houden. Dat is de boodschap van heel het boek Daniël. God is er in Israël: Hij gaf het volk in de macht van Nebukadnezar, het begin van de ballingschap. Maar God is er ook in Babel: Hij zorgt voor Daniël en zijn vrienden. God is trouw. Dat blijkt uit het laatste vers van dit hoofdstuk: 'Daniël bleef aan het hof tot het eerste jaar van het koningschap van Cyrus.' Dat was het jaar waarin er aan de ballingschap een einde kwam. Dan zijn we ruim zestig jaar verder en is Daniël een heel oude man. In die periode gebeurt er veel. Het wereldrijk van de Babyloniers is opgevolgd door het rijk van de Meden. En dat is weer opgevolgd door het rijk van de Perzen. Cyrus was de eerste perzische koning. Al die jaren bleef Daniël aan het hof. Tijdens drie wereldrijken. Want zijn God blijft dezelfde. Gods rijk is sterker dan menselijke machten.

Onze wereld verandert voortdurend. Machten komen en vergaan. Als ik zestig jaar terugkijk, vanaf 1955, dan is er veel veranderd. Koude oorlog en ineenstorting van Oostblok. Groei en uitbreiding van Europese Unie. De ontwikkeling van computers. China als groeiende macht. Amerika en de oorlog tegen het terrorisme. Welvaart en crisis. Maar God is overal. Zijn rijk is sterker. Sterker dan politieke en militaire machten. Sterker ook dan economische en maatschappelijke krachten. Waar die veranderen, blijft Hij dezelfde. Waar machten vallen, blijven Gods kinderen staan. Misschien zijn ze niet eens zo zichtbaar. Want ieder leeft op zijn of haar eigen plekje. En toch regeert onze God. Kijk maar naar Daniël.

Dat was een grote bemoediging voor de joden van toen. Als zij dit bijbelboek lazen: God is overal en Hij regeert. Het is een troost voor Gods kinderen vandaag. Waar je ook bent, en in welke omstandigheden ook: God is overal en Hij regeert. Hij is trouw. In geloof zie je dat. En bij geloven hoort danken. Dat onze God er is. Dat Hij regeert.

** toewijding aan zijn dienst

'Heb je zin aan een sinaasappel?' 'Nee, bah!' 'Kijk, lekkere champignonnesoep vandaag.' 'Nee, dat lust ik niet.' 'Wat wil je dan wel?' 'Doe maar een zakje chips'. 'Maar dat is niet gezond.' 'Maar wel heel lekker.'

Je kunt onderscheid maken tussen lekker en minder lekker eten. Je kunt ook onderscheid maken tussen gezond en ongezond eten. Kinderen weten daar alles van, hebben we vanmiddag gezien. Ongezond eten moet je eigenlijk niet doen, of in elk geval niet teveel doen. Daniël verdeelt het eten nog weer anders. Hij maakt onderscheid tussen eten wat wel en wat niet mag van God. In Gods wetten stonden allerlei regels over eten. Je mocht geen vlees van onreine dieren, zoals bijvoorbeeld varkensvlees. Geen eten dat aan de afgoden gewijd is. Als Daniël in het koninklijke restaurant zou mee-eten, dan gaat hij in tegen Gods geboden. Het zijn vast de lekkerste maaltijden geweest die je kunt bedenken. Maar Daniël zegt 'nee'. Hij houdt liever rekening met de God die alle macht heeft, dan met de koning die veel macht heeft. Aan die God heeft Daniël zijn leven gewijd. Die God wil Daniël dienen, heel zijn leven.

Daniël zei geen 'nee', toen hij veel les kreeg, ook in de heidense cultuur van Babel en in allerlei esoterische wetenschappen. Hij zei geen 'nee', toen hij zijn mooie joodse naam Daniël moest inruilen voor de heidense naam Beltesassar. Maar hij zei 'nee', toen van hem gevraagd werd om hetzelfde menu als de koning te gebruiken. Waarom zei hij toen 'nee'? Omdat die stap hem tot zonde gebracht zou hebben. Al die andere dingen waren voor een gelovige jongen zeker slecht en bedreigend. Maar hij overtrad Gods wet er niet mee. Zóver paste hij zich aan en deed hij wat van hem gevraagd werd. Hij had er zijn eigen gedachten over en zou het zelf anders doen. Hij was vast verontrust en misschien ook wel bezwaard, maar kwam niet in gewetensnood. Dat kwam pas toen van hem gevraagd werd te doen wat God verbiedt. Toen zei hij 'nee'.

Je bent 14 jaar en zegt 'nee' tegen het bevel van de koning. Van huis uit zal Daniël over God gehoord hebben. Van jongsaf aan zal hem de liefde voor de Here bijgebracht zijn. Al vroeg heeft hij geleerd dat je beter 'nee' tegen mensen kunt zeggen dan tegen God. En dat je 'ja' tegen God ook om echte toewijding aan Hem vraagt. Niet alleen gelovig leven als de mensen erbij zijn, maar ook als je er alleen voor staat. Niet alleen met God leven als je voorspoed hebt, maar ook als tegenzit. God dienen in de praktijk van elke dag. Daar wordt geloof zichtbaar. Want onze God is overal. En Hij regeert.

** in vertrouwen op zijn zegen

Het is spannend om 'nee' te zeggen. Om iets niet te doen wat alle anderen wel doen. Om tegen het bevel van de koning in te gaan. Dat doet Daniël niet omdat hij arrogant is. Hij doet het in vertrouwen op God. Vertrouwen dat het beter is voor een mens om naar God te luisteren, dan de mensen te vriend te houden. Dat vertrouwen blijkt terecht. God zorgt daar in Babel voor deze groep gelovige jongens. 'God zorgde ervoor dat de hoofdeunuch Daniël gunstig gezind was', staat er in de bijbel. Zo hoor je iets van Gods leiding. Daarna zorgt God ervoor dat er ruimte komt om een proef te nemen. Tien dagen zullen Daniël en zijn vrienden groenten eten en water drinken, in plaats van de maaltijden van de koning. Na tien dagen zullen ze kijken hoe ze eruit zien.

Er is verschil tussen gezond eten en ongezond eten. Een van de kinderen zei, dat ik niet behoefde te danken voor patat, want dat is ongezond. Groenten zijn veel beter, maar vinden veel kinderen niet zo lekker. Als Daniël en zijn vrienden tien dagen lang groenten en water hebben gegeten, zien ze er veel gezonder en sterker uit dan de andere jongens. Ligt dat aan het voedsel? Dat zou best kunnen. Er bestaat een voedingsprogramma onder de titel 'Genesis-dieet'. Allerlei bijbelse aanwijzingen over eten en drinken worden in menu's verwerkt. Met de belofte dat je met zo'n dieet veel fitter blijft. Gezond eten is echt veel beter, ook al is het geen garantie voor gezondheid en kracht. Toch is het bij Daniël niet het dieet, maar de zegen van God die dit succes brengt.

Daniël stelt een proef van tien dagen voor. Wat een vertrouwen in God! Vertrouwen, dat de Here zegent als je naar Hem luistert. Die zegen werkt veel langer door dan tien dagen. Daarna krijgen de jongens de vrijheid om de Here op hun eigen manier te blijven dienen. Ze krijgen van God ook nog de gave van kennis en wijsheid. En Daniël krijgt bovendien de gave om dromen en visioenen uit te leggen. Uiteindelijk zijn ze zelfs tien keer knapper dan de geleerden van Babel. Daniëls vertrouwen op de Here brengt veel zegen. Hij zal God ook voor deze zegeningen gedankt hebben.

**** danken begint bij geloven**

Waar zullen we voor danken vandaag in de kerk? Als we naar onszelf kijken, dan komen we niet veel tekort. Eten en drinken, voedsel en kleren, een woning en lieve mensen om ons heen. Er zijn zorgen, zeker. Maar toch kunnen we royaal leven. Zeker als het vergelekt met de omstandigheden waarin 95% van de mensheid leeft. Kunnen zij wel met ons meedanken vandaag? Kan iemand die ernstig ziek is, met ons meedoen als we danken voor gezondheid? Kan iemand die al zo lang zoekt naar werk, met ons meedoen als we danken voor arbeid?

Eigenlijk moeten we het omdraaien. En eerst de vraag stellen: kunnen wij wel met hen meedanken? De mensen in de landen waar voedselpakketten heen gaan? De kinderen die over anderhalve week een periode bij ons verblijven? De vluchtelingen die eind van deze week in Kolham komen voor eerste opvang? Als zij christen zijn, waar danken zij eigenlijk voor? Zij danken God, dat Hij overal is. Zij danken God, dat Hij regeert, wat ze ook meemaken. Zij danken God voor Jezus Christus, waardoor er uitzicht is. Zij danken God voor alle extra zegeningen die ze bovendien krijgen.

Danken hoort bij geloven. Danken begint bij geloven. Niet bij welvaart en goede ervaringen. Niet bij rijkdom en voorspoed. Dankbaarheid begint bij God, die overal is. Dat leren we van Daniël. We weten weinig van zijn persoon, maar veel van zijn geloof. We weten iets van Gods hand in zijn leven en in zijn wereld. En daardoor van Gods hand in ons leven en in onze wereld. God is overal. Hij regeert. Hij roept mensen. En zegent hen.

Zo leer je danken. Te beginnen bij Gods goedheid en trouw. Je leert danken met vertrouwen. Ook waar je tekort komt. Waar je verdriet voelt. Waar je moeilijke keuzes moet maken. Je leert danken met open ogen. We danken mee met zieken en armen, vluchtelingen en bejaarden. En zij danken met ons mee voor de zegeningen waarin zij niet delen. Des te persoonlijke wordt onze dankbaarheid. Ook voor de zegeningen die Hij niet beloofd heeft, maar wel geeft. Voor de mogelijkheden en de voorspoed waar we van genieten. Voor de gezondheid en de verbondenheid die we ontvangen.

Danken is ontvangen. De Heer geeft er reden voor. Danken verandert je leven. Het geeft vertrouwen. Het maakt je bereid om de ene God radicaal te dienen als de bron van al het goede. En het stimuleert je om te delen. Hulp aan anderen, voorbede voor elkaar. Delen van Gods gaven. Zo wordt je leven opgenomen in Gods zorg. Geloven is danken en danken is geloven. De Heer is overal. Hij regeert. Hij is trouw. Luister naar Hem. Vertrouw je aan Hem toe. Luister naar zijn geboden. Breng Hem de dank. Met je gebeden en je liederen. Met je woorden en met je daden.

Amen